

Norsk Oversetterforening

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
Sendt med e-post til postmottak@kud.dep.no

Oslo, 31. mars, 2021.

Innspill til gjennomføringen av digitalmarkedsdirektivet i norsk lovgivning

Norsk Oversetterforening (NO) takker for muligheten til å komme med innspill til gjennomføringen av digitalmarkedsdirektivet i norsk lov.

NO organiserer skjønnlitterære oversettere som arbeider for forlag, teatre og kringkasting, og våre kommentarer gjelder først og fremst artiklene 18–22 med tilhørende punkter i fortalen. For øvrig slutter vi oss til innspillene fra Kopinor, Norwaco og Kunstnernettverket.

Generelle språklige bemerkninger

godtgjøring

Begrepet vederlag brukes i åndsverkloven og er for lengst innarbeidet som oversettelse av «remuneration» i forbindelse med digitalmarkedsdirektivet; det virker derfor uheldig og forvirrende når utkastet til oversettelse av direktivteksten gjengir det med godtgjøring.

tariffavtale

Et tilsvarende uheldig valg er tariffavtale for «collective bargaining». På opphavsrettsfeltet er det vanlig å snakke om kollektive forhandlinger og kollektive avtaler, jfr. også den svenske og danske oversettelsen av direktivteksten.

hensiktsmessig og rimelig

Hva som er «hensiktsmessig» vederlag vil antagelig være diametralt motsatt sett fra en oppdragsgivers og en oppdragstakers synspunkt, ordvalget virker derfor uheldig; «passende» forekommer langt mer treffende; jfr. både den danske og den svenske oversettelsen av direktivteksten. (Se også svar på spørsmål 48.)

44. Er det behov for sektorspesifikke bestemmelser?

De særskilte reglene om forlagsavtaler forsvant med innføringen av den nye åndsverkloven i 2018. Litteraturfeltet er i dag først og fremst regulert av normalavtaler mellom Den norske Forleggerforening og de respektive skribentorganisasjonene, som regulerer kontrakter mellom medlemmer av disse foreningene. Det finnes imidlertid både forleggere og opphavere som ikke er organisert og dermed ikke er omfattet av disse avtalene. Vi ser også at utenlandske forlagsaktører søker innpass på det norske markedet, og disse forholder seg i liten grad til det som er vanlig bransjestandard hverken når det gjelder vederlag eller ideelle rettigheter. Den nye åndsverkloven nøyer seg i § 74 med bare å fastslå at «departementet kan i forskrift gi bestemmelser om forlagsavtaler, herunder bestemmelser om ufravelige vilkår i slike avtaler». Denne paragrafen kunne kanskje være noe mer konkret.

Prinsippet om rimelig vederlag – artikkel 18

45. Er det behov for å gjøre endringer i åvl. § 69 for gjennomføring av direktivets artikkel 18, og i så fall hvilke?

1) § 69 fastslår at opphaver har krav på rimelig vederlag, men at vurderingen av den sannsynlige verdien av overdragelsen skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet. Dette må endres ved at «etterfølgende forhold» innføres som et moment i vurderingen av hva som er rimelig vederlag.

46. Engangsbeløp

På vårt felt vil et engangsbeløp bare unntaksvis kunne være aktuelt, i tilfeller med svært korte prosatekster på én til to sider, til antologier e.l. Slike tilfeller er fanget opp i normalkontrakten.

47. Overføringer uten vederlag

For oss ser pkt. 82 ut som en konstatering av opphavers enerett til å råde over eget verk, herunder også å kunne gi det bort i spesielle tilfeller. Det burde derfor ikke være i strid med artikkel 18 og 20.

48. Er det forskjell på «appropriate and proportionate» i artikkel 18 og «appropriate and fair» i artikkel 20?

Ja. Artikkel 18 fastslår hva som skal være utgangspunkt for vederlaget, dvs. at det skal være «passende og forholdsmessig» (evt. passende og proporsjonalt) ved

inngåelsen av en avtale om overdragelse. Artikkel 20 fastslår at opphaver har rett til å kreve ytterligere vederlag dersom vederlaget etter den opprinnelige avtalen viser seg å være uforholdsmessig lavt, for at betalingen samlet sett kan anses som rimelig.

løjen kan det være en idé å skjele til den danske og svenske oversettelsen av direktivteksten.

Innsynskrav – artikkel 19

49. Hva anses som «relevant informasjon» etter direktivet artikkel 19?

Vi vil understreke at kravet om «oppdatert, relevant og fullstendig informasjon» er vesentlig også i tilfeller der opphaver kun mottar et engangsbeløp som vederlag. Uten slikt innsyn vil det være umulig å vurdere om vederlaget er «passende og rimelig».

52. Informasjon om/når utnyttelsen er opphørt.

Den som lovlig utnytter verket må ha ansvar for å melde ifra når utnyttelsen av et verk opphører. Dette kan løses som et krav til hva en avtale/kontrakt må inneholde.

58. Bør det innføres særskilte regler om tariffavtaler, jf. artikkel 19 nr. 5?

Vi mener at retten til kollektive forhandlinger og avtaler bør lovfestes. Som nevnt innledningsvis er begrepet «tariffavtaler» misvisende, det dreier seg om kollektivt fremforhandlede avtaler om vilkår for utnyttelse av verk, gjerne omtalt som normalavtaler eller normalkontrakter. Hele den organiserte delen av litteraturfeltet bygger på slike avtaler. I høringsnotatet til ny åndsverklov i 2016 ble disse avtalene brukt som begrunnelse for å fjerne den gamle § 39e om forlagsavtaler. Digitalmarkedsdirektivet peker også flere steder på kollektivt fremforhandlede avtaler som en måte å løse spørsmålet om «passende og rimelig» vederlag. Kollektive avtaler på de ulike feltene vil også ivareta behovet for sektorspesifikke bestemmelser på en god måte.

59. Bør manglende rapportering sanksjoneres?

Ja. Det bør finnes klare sanksjoner ved brudd på rapporteringsplikten. En mulig løsning kan være å innføre en konvensjonalbot. Dette er igjen noe som kan reguleres sektorspesifikt i kollektive avtaler på de ulike feltene.

Ordning for avtalejustering – artikkel 20

60 og 61.

Vi mener at artikkel 20 bør gjennomføres som en egen bestemmelse, mens artikkel 18 ivaretas ved at «etterfølgende forhold» presiseres som grunnlag for «rimelig vederlag» i § 69, jfr. spørsmål 45.

Avtalelovens § 36 har vist seg helt utilstrekkelig på opphavsrettsfeltet, noe som fremgår med all ønskelig tydelighet av departementets egne anførsler i Høringsnotatet til ny åndsverklov fra 2016 (se s. 253, s.262 og s. 265). Artikkel 20 representerer en klar styrking av opphavernes stilling i så måte.

62. Hva er forholdet mellom vurderingene av hva som er «ytterligere, hensiktsmessig og rimelig godtgjøring» etter artikkel 20 og en «hensiktsmessig og rimelig godtgjøring» i artikkel 18?

Se de generelle språklige bemerkningene og svar på spørsmål 48 ovenfor.

63. Bør det reguleres at også opphaveres og utøvende kunstneres representanter kan kreve justering etter artikkel 20?

Vi mener at representanter, f.eks. kunstnerorganisasjoner, bør kunne fremme krav på vegne av opphavere og utøvende kunstnere.

Tvisteløsningsmekanisme – artikkel 21

64. Er det behov for en tvisteløsningsordning for behandling av tvister etter artikkel 19 og 20? Og 67 om tvisteløsningsordning for tvister etter åvl. § 69.

Ja, det er behov for en slik tvisteløsningsordning, og den bør også kunne behandle tvister etter åvl. § 69. Når EU ikke har sett et slikt behov skyldes det kanskje at en tvist om innsyn etter artikkel 19 og en derav følgende tvist om justering av avtale etter artikkel 20, i praksis vil være et svar på en tvist etter åvl. § 69 om «rimelig vederlag».

65. Er det obligatorisk å ha en prosedyre for alternativ tvisteløsning etter artikkel 21 gitt bruk av begrepet «bør» i fortalens punkt 79?

Om det står «bør» i fortalens punkt 79, står det «skal» i direktivets artikkel 21, så det synes obligatorisk å innføre en slik prosedyre.

66. Skal den ene parten alltid kunne tvinge den andre til å delta i alternativ tvisteløsning?

I lys av begrunnelsen for en slik alternativ tvisteløsningsordning i fortalens punkt 79, må svaret bli ja. Det er nettopp for å unngå å håndheve sine rettigheter ved å stevne sine avtalepartnere for retten at opphavere og utøvende kunstnere tilkjennes denne muligheten. Dersom en av partene ikke vil avfinne seg med utfallet av saken i denne instansen, skal det likevel være mulig å gå videre til en domstol.

Norsk Oversetterforening

68. Hvordan bør en eventuell tvisteløsningsordning se ut?

Man kan forestille seg en ordning som ligner på forliksrådet, men forsynt med opphavsrettslig kompetanse. Fordelene vil være kort behandlingstid og lave kostnader. Det bør ikke være noen øvre grense på tvistesummen.

Oppsigelse av avtale ved manglende bruk – artikkel 22

73. Kan forslaget fra 2016 være egnet som utgangspunkt for gjennomføring av artikkel 22?

Vi mener at forslaget fra 2016 er et godt utgangspunkt.

Vennlig hilsen

Hilde Lyng

Foreningsleder, Norsk Oversetterforening